

Hotspots van vissen in Noord-Brabant

Het gaat goed met de diversiteit van vissen in de wateren van Noord-Brabant. Maar op soortenrijke plekken komen bijzondere soorten zoals de grote modderkruiper en de beekprik vaak niet voor. Soortenarme natuur is dus ook de moeite van het behouden waard.

Tekst Martijn Dorenbosch

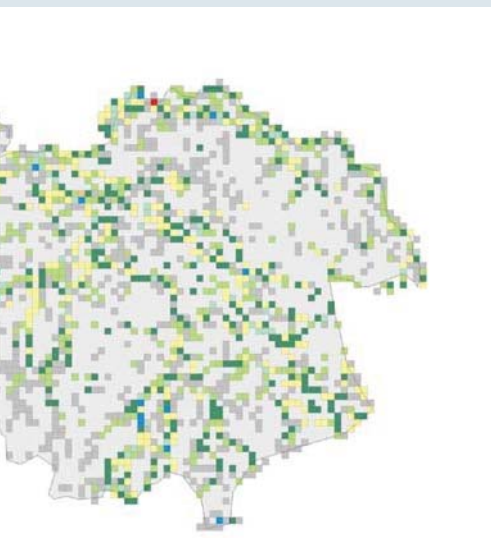
In het najaar van 2010 komt de provinciale visseenatlas van Noord-Brabant uit. Voor dit project zijn uit de periode 1980-2009 zoveel mogelijk waarnemingen van zoetwatervissen uit de provincie Noord-Brabant verzameld. In totaal zijn 58 vissoorten aangetroffen, een flinke lijst.

Een blik op de soortenrijkdomkaart van Noord-Brabant laat zien dat bepaalde

Paiende beekprikken.

Beeld Martijn Dorenbosch

gebieden een relatief groot aantal vissoorten bezitten en als 'hotspot' kunnen worden aangemerkt. Bijvoorbeeld een deel van de grote rivieren zoals het Hollands Diep, Merwede, Biesbosch en Maas, of de bovenloop van het riviertje de Dommel.

Enkele bijzondere vissoorten zoals de grote modderkruiper en de beekprik komen echter slechts beperkt voor in de meest soortenrijke gebieden.

GROTE MODDERKUIPER

De grote modderkruiper en de beekprik zijn soorten die slecht tegen concurrentie met andere vissoorten kunnen. De grote modderkruiper is een soort die typerend is voor het oude Hollandse polderlandschap en voorkomt in oude moerassen, sloten, boezems en eendekooien. Binnen deze biotopen heeft de soort een voorkeur voor de meest verlandende delen, waar extreme milieuomstandigheden gelden. De vegetatie is hier sterk ontwikkeld, er is een dikke sliblaag aanwezig met relatief weinig zuurstof en het water valt 's zomer vaak droog. Deze biotopen zijn ongeschikt voor de meeste andere vissoorten. Indien het water rigoureuus wordt 'opgeknapt' voor andere vissoorten, is er grote kans dat grote modderkruiper verdwijnt.

Voor de beekprik geldt een vergelijkbaar verhaal. Deze bijzondere vis komt in Noord-Brabant in enkele ondiepe snelstromende beekjes voor op de zuidoostelijke zandgronden. De volwassen dieren paaien op schone grindbanken. De larven spenderen vervolgens vijf jaar in slibbanken waar ze kleine voedseldeeltjes uit het water filteren, voordat

ze metamorfoserend tot volwassen dier. Ze leven in kleine beken die afgesloten zijn van de grote beeksystemen of rivieren. Door de geringe diepte en voedselarme milieuomstandigheden komen er weinig andere vissen voor. Waarschijnlijk is ook de beekprik door zijn complexe levenscyclus slecht bestand tegen concurrentie met andere vissoorten.

HOTSPOTS EN MAATWERK

Terug naar de hotspots. Zowel de grote modderkruiper als de beekprik zijn de laatste decennia sterk achteruitgegaan, en komen nog maar op beperkte plaatsen in hogere aantallen voor. In Noord-Brabant komen de 'hotspots' van deze twee zeldzame en beschermde soorten slechts in beperkte mate overeen met de 'hotspots' van de totale visgemeenschap. Hoewel dit niets afdoet aan de waarde van de laatstgenoemde soortenrijke gebieden voor andere vissoorten, zijn voor zowel de grote modderkruiper als de beekprik juist gebieden van belang waar weinig andere vissoorten voorkomen. Om deze soorten voldoende aandacht in het Nederlandse natuurbeleid te geven, is maatwerk op zijn plaats.

Dr. Martijn Dorenbosch is onderzoeker bij ecologisch adviesbureau Natuurbalans – Limes Divergens BV. Bureau Natuurbalans publiceert in samenwerking met Bureau Waardenburg in november 2010 de visseenatlas van Noord-Brabant, met informatie over Brabantse wateren, visserij geschiedenis en huidige visgemeenschappen. Kijk voor meer info op www.natuurbalans.nl/visseenatlas.